

**Titel Concept-klimaatveranderingsprincipes voor:**

- 1. het ruimtelijke-ordeningsbeleid**
- 2. duurzame economische welvaart**

**Kernbegrippen:** ruimtelijke ordening, principes, samenwerkingsverbanden, economische planning.

**Doelgroep:** Planologen op lokaal, regionaal, nationaal en EU-niveau; belanghebbenden die deze processen proberen te beïnvloeden met het oog op klimaatveranderingsaspecten

**Aanbevelingen in de ESPACE-strategie waarop de richtsnoeren betrekking hebben:**

1.X	2.	3.	4.	5.X	6.	7.X
8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.

**Zinnen die de richtsnoeren koppelen aan relevante aanbevelingen uit de strategie:**

1: De conceptprincipes voor klimaatverandering maken duidelijk dat aanpassing aan (en mitigatie van) klimaatverandering een centrale doelstelling van de ruimtelijke ordening en economische planning moet zijn en verduidelijken op welke aspecten de ruimtelijke ordening en economische planning zich dienen te richten.

5: De concept-klimaatveranderingsprincipes kunnen zowel worden gebruikt voor het beoordelen van bestaande plannen etc. als voor het opstellen van nieuwe.

7: De concept-klimaatveranderingsprincipes kunnen belanghebbenden inspireren tot meer betrokkenheid en tot een sterker streven naar consensus met burgers en betrokken organisaties.

**Foto/schema/kaart:**

n.v.t.

**Overzicht:**

De principes beschrijven een systematische reeks criteria die moeten waarborgen dat de ruimtelijke ordening fundamentele aspecten van aanpassing (en mitigatie) in acht neemt. Ze zijn opgesteld door sectorgroepen van een regionaal samenwerkingsverband voor klimaatverandering, d.w.z. geïnspireerd vanuit de meest uiteenlopende gezichtspunten, maar toegespitst op ruimtelijke ordening en economische planning. De ruimtelijke-ordeningsprincipes zijn in gebruik genomen door de SE England Regional Assembly als grondslag voor haar algemene klimaatveranderingsbeleid in de regionale ruimtelijke strategie (het South East Plan), terwijl de economische principes hun stempel hebben gedrukt op het beleid voor duurzame welvaart in de nieuwe regionale economische strategie – m.a.w. ze worden toegepast.

**Omschrijving**

Hieronder volgt een volledige beschrijving van de voorgestelde ruimtelijke-ordeningsprincipes:

1. Met het oog op klimaatverandering dienen lokale en regionale besluitvormers en

belanghebbenden in Zuidoost-Engeland er met name naar te streven:

- a. de omvang van de toekomstige wereldwijde klimaatverandering te beperken door middel van doeltreffende maatregelen ter vermindering van de netto-emissies van broeikasgassen binnen de regio;
  - b. rekening te houden met een veranderend klimaat door zich aan te passen aan de effecten ervan (zowel risico's als kansen) in de regio en door deze effecten in goede banen te leiden ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties.
2. Het leidende principe voor 1a) moet zijn om de netto-emissies van broeikasgassen in de regio te verminderen door:
- a. Nieuwe projecten zo te ontwerpen dat ze een hoge energie-efficiëntie, een laag koolstofgehalte en een goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer hebben (o.a. hoge isolatiewaarden; minimaal gebruik van kunststoffen; groene vervoersplannen voor grotere werkgevers, ziekenhuizen etc.);
  - b. Veranderingen van bestaande gebouwen, infrastructuur etc. te bevorderen die leiden tot een efficiënter energieverbruik op het gebied van elektriciteit, verwarming en vervoer (bijv. isolatie);
  - c. Lokale dienstverlening te promoten met het oog op een efficiënter gebruik van hulpbronnen (bijv. lokale winkels, recyclingdiensten etc.);
  - d. Bodemgebruiksvormen te bevorderen die fungeren als CO<sub>2</sub>-opslag (bijv. bossen).
  - e. Ontwikkeling en gebruik van duurzame energiebronnen te stimuleren, bij voorkeur lokaal (bijv. fotovoltaïsch, windenergie, biomassa etc.);
  - f. De hoeveelheid afval (met name biologisch afbreekbaar afval) te verminderen, de hoeveelheid afval te verminderen die wordt gestort, en het opvangen en gebruiken van broeikasgassen - met name methaan – te maximaliseren (bijv. afvalminimalisering, compostering etc.)
3. Het leidende principe voor 1b) moet zijn om uit klimaatverandering voortvloeiende risico's te verminderen door:
- a. Nieuwe projecten te situeren op locaties die de meeste bescherming bieden tegen verwachte effecten, zoals overstroming en droogte, stijging van de zeespiegel, zware stormen, bodemdaling en –verheffing en effecten op de levering van en vraag naar essentiële diensten (bijv. voorkeur voor locaties die over een duurzame eigen watervoorziening beschikken boven locaties die zijn aangewezen op watervoorziening over langere afstand);
  - b. Te waarborgen dat het ontwerp en de opzet van nieuwe projecten (inclusief gebouwen, open ruimten en infrastructuur) voldoende bestendig of aanpasbaar zijn om de verwachte effecten tijdens de hele levensduur te kunnen opvangen (bijv. ontwerpen met hoogwaterbestendige en waterbesparende kenmerken; zodanige oriëntatie dat zoninstraling wordt benut d.m.v. PV-panelen etc.);
  - c. het bevorderen van veranderingen van bestaande gebouwen, infrastructuur etc. ter vergroting van de bestandheid tegen of aanpasbaarheid aan de verwachte effecten tijdens de hele levensduur (bijv. verbeterde afwatering; aansluiting op nabije duurzame afwateringssystemen; invoering van grijswater-recycling etc.).
4. Naast deze leidende principes is er een aantal bijkomende principes dat planologen en andere besluitvormers kan helpen de oorzaken van klimaatverandering en de uit de effecten daarvan voortvloeiende risico's en kansen in acht te nemen. Beleid en planning dienen:
- a. Bestaand bodemgebruik uitsluitend te beschermen tegen de effecten van een stijgende zeespiegel en overstromingen wanneer dat gerechtvaardigd is vanuit milieu-, sociaal en economisch perspectief, rekening houdend met zowel kosten als baten;
  - b. Nieuwe projecten te vermijden op plaatsen die de effectiviteit van toekomstige opties voor adaptatie beperken of verminderen (bijv. op dit moment een project dat

- in de toekomst een doeltreffend hoogwaterbeheer waarschijnlijk niet verhindert);
- c. Nieuwe projecten in bedreigde gebieden alleen dan mogelijk te maken wanneer het gebouw, de infrastructuur etc. zelf bestendig of aanpasbaar is met het oog op de verwachte effecten van klimaatverandering, andere lokale adaptatie kan bevorderen en de effecten niet naar elders verplaatst (bijv. het verhogen van verdiepingshoogten in door hoogwater bedreigde gebieden);
  - d. Alleen dan gebruik te maken van technische oplossingen voor effecten (bijv. overstroming en watervoorziening) wanneer dat noodzakelijk is en nadat andere adaptatie-opties zijn overwogen, inclusief alternatieve locaties in minder bedreigde gebieden;
  - e. Nieuwe projecten zo te situeren dat deze op duurzame wijze onder veranderende en variabele klimaatomstandigheden van water en andere hulpbronnen kunnen worden voorzien. Een duurzame voorziening moet ook inhouden dat wordt voldaan aan de behoefte aan water en andere hulpbronnen in de natuur;
  - f. Het ontwerp van nieuwe projecten en veranderingen af te stemmen op bestaande gebouwen, infrastructuur etc. die bestand zijn tegen effecten van klimaatverandering (bijv. bodemdaling);
  - g. Wanneer nieuwe of bestaande projecten voortvloeien uit maatregelen in verband met klimaatverandering, bestaande zoetwater-, terrestrische en mariene habitats te beschermen tegen negatieve effecten;
  - h. Verlies van habitat als gevolg van klimaatverandering of nieuwe projecten te compenseren door soortgelijke habitats te creëren in gebieden die daarvoor onder veranderende klimaatomstandigheden geschikt zijn;
  - i. De negatieve gezondheidseffecten van klimaatverandering te minimaliseren (bijv. door te voorzien in beschaduwing);
  - j. De relatie tussen verschillende natuurlijke en menselijke activiteiten te onderkennen, zoals o.a. de gevolgen die de omgang met klimaatverandering (adaptatie en mitigatie) in één gebied heeft voor het vermogen van andere gebieden om hun eigen maatregelen te ontwikkelen.
5. Het is tevens van belang dat beleid en planning ontwikkelingen stimuleren waarmee de natuurlijke omgeving wordt versterkt en milieu-, sociale en economische kansen worden benut die kunnen voortvloeien uit de effecten van klimaatverandering of uit de noodzaak tot mitigatie. Bijkomende principes zijn hierbij o.a.:
- a. Lokale goederen, diensten en faciliteiten promoten; en de bereikbaarheid daarvan bevorderen door middel van een openbaarvervoer- en transportinfrastructuur die bestand is tegen effecten van klimaatverandering (bijv. boerenmarkten, ondernemingsinitiatieven n.a.v. verschuivende vraag);
  - b. Corridors en stapstenen proberen te creëren die soorten in staat stellen te migreren en zich aan te passen in reactie op klimaatverandering;
  - c. Landbouwpraktijken bevorderen die verenigbaar zijn met en aanpasbaar zijn aan de effecten van klimaatverandering (bijv. waterberging in de winter, nieuwe gewassen, agrarische diversificatie etc.);
  - d. Sociale en economische kansen begunstigen die voortvloeien uit nieuwe habitatmogelijkheden (bijv. toerisme) en andere veranderingen in bodemgebruik (bijv. recreatie bij retentiebekkens).

Hieronder volgt een volledige beschrijving van de voorgestelde economische principes:

In een veranderend klimaat vereist een duurzame economie:

1. Lokale, regionale en nationale infrastructuren die bestand zijn tegen veranderende fysieke omstandigheden (bijv. hitte, neerslag, droogte, overstromingen, stormen en bodemdaling / -verheffing etc.), zodat mensen, goederen, diensten, openbare voorzieningen en afval kunnen worden verplaatst met een minimale verstoring van bedrijfsleven, burgers en milieu. Bij het plannen van en investeren voor deze bestendigheid moet rekening worden gehouden met de gemiddelde en extreme

omstandigheden die voor de levensduur van de infrastructuur geprojecteerd zijn.

2. Parallel hiermee, particuliere projecten waarin de bestandheid tegen dezelfde klimaatrisico's een vast bestanddeel is, bijv. door middel van de 'Climate change principles for spatial planning' van het SECCP (juni 2004) en de 'Three Regions Climate Change Group's Adaptation Checklist for Developers' (november 2005).
3. Inachtneming van klimaatrisico's en –kosten in andere besluitvorming van overheid en bedrijfsleven, met onderkenning van de onzekerheden maar ook van het scala van 'no / low regret'-opties en potentiële kostenbesparingen, verminderde blootstelling aan risico's en verliezen, een verbeterde reputatie, betere relaties met regelgevende instanties alsmede marktleiderschap. Gevestigde standaarden en systemen voor milieu, maatschappelijk verantwoord ondernemen, kwaliteits- en risicomangement leveren een solide basis voor het managen van klimaatrisico's, ondersteund door de risico- en kostprijsberekenningsinstrumenten die door het UKCIP zijn ontwikkeld.
4. Grootschalig efficiënt gebruik van hulpbronnen, met name voor die hulpbronnen (zoals water) die binnen de regio al onder druk staan en/of door klimaatverandering sterker onder druk komen te staan. Dit helpt o.a. de energie- en watervoorziening aan het bedrijfsleven en andere gebruikers te waarborgen. Dit geldt daarom ook voor hulpbronnen die worden ingevoerd uit regio's waar klimaatverandering ernstigere gevolgen zal hebben en waar de onzekerheid van voorzieningen of prijzen effect zal hebben op economie, bedrijfsleven en marktvertrouwen.
5. Innovatie van het bedrijfsleven met het oog op nieuwe markten, technologieën, producten & diensten om tegemoet te komen aan veranderende consument- en klantbehoeften en om de kansen te maximaliseren die uit klimaatverandering voortvloeien.
6. Onderkenning door bedrijfsleven en beleidsmakers van de onderliggende principes van duurzame ontwikkeling, de druk die klimaatverandering zal leggen op natuurlijke hulpbronnen, biodiversiteit en burgers, en de behoefte aan maatregelen die de milieu-, economische en sociale kwaliteit bevorderen.
7. Een voortrekkersrol in de publieke en particuliere sector door middel van langetermijnplanning en –investeringen, en door middel van good practice bij aanbestedingen, investeringen, pensioenfondsen etc. – d.w.z. op basis van gedegen informatie over de verwachte kosten van de effecten van klimaatverandering en van de adaptatie daaraan in vergelijking met de kosten van niet-adaptatie. Er is een belangrijke rol weggelegd voor de regelgeving in het stimuleren en ondersteunen van ondernemingen, door te voorzien in een gelijk speelveld en fiscale prikkels.
8. Onderkenning van het feit dat een verdere, nooit eerder voorgekomen klimaatverandering ten minste de komende 30-40 jaar tot op zekere hoogte onvermijdelijk is, als gevolg van de 'geërfde' uitstoot van broeikasgassen gedurende de afgelopen eeuw, en van het feit dat we ons hieraan moeten aanpassen. Tegelijkertijd zijn maatregelen vereist ter mitigatie van de uitstoot die bijdraagt aan langetermijn-klimaatverandering, om de vermijdbare risico's in de verdere toekomst te verminderen. Dit vereist ook dat de samenhang tussen adaptatie en mitigatie wordt onderkend, bijvoorbeeld door te waarborgen dat maatregelen die de effecten gedurende de komende 30-40 jaar helpen op te vangen, niet door een grotere uitstoot van broeikasgassen bijdragen aan de oorzaken van later optredende grotere effecten.
9. Een voortrekkersrol in de publieke en particuliere sector bij inzet en gebruik van duurzame energiebronnen.

**Auteur:**

1. SECCP Sectorgroep planologie + Mark Goldthorpe, SECCP
2. SECCP Sectorgroep planologie +

**Meer informatie (Engels):**

1. Voorgestelde klimaatveranderingsprincipes voor het South East Plan
2. Voorgestelde klimaatveranderingsprincipes

Mark Goldthorpe, SECCP

voor duurzame economische welvaart  
3. [www.climatesoutheast.org.uk](http://www.climatesoutheast.org.uk)